

Efektivní chov masných plemen skotu

V polovině října se chovatelé masného skotu a zájemci o problematiku sešli v Hradištku pod Medníkem, aby si vyslechli přednášky na semináři, který uspořádala firma VVS Verměřovice s. r. o. ve spolupráci se společností Natural spol. s r. o. Přestože počasí příliš nepřálo, před zahájením bloku přednášek proběhla přehlídka býků.

První část odpoledne byla tedy věnována přehlídce býků, nejen masných plemen. Ing. Jan Štráfelda, CSc., představil celkem třináct býků, kteří jsou ustájeni na inseminační stanici v Hradištku. Viděli jsme býky plemene holštýnského, fleckvieh, salers, limousin, aberdeen angus a red angus, belgického modrobílého, charolais a masný simentál.

Jako první se představil holštýnský býk NEO-554 Haselnuss. Býk se narodil v Německu a byl genomicky testován v USA. Býk byl pro inseminační stanici zakoupen v Německu na aukci, je mu přibližně rok. Druhým holštýnským plemeníkem byl sedmiletý homozygotně bezrohý býk NEA-921 Magua PP. Má výborné genomické plemenné hodnoty a byl nasazen jako otec býků i v USA, kam se exportují jeho inseminační dávky obdobně jako do mnoha zemí Evropy. Býk plemene fleckvieh RAD-499 Valor byl letos na jaře koupen na aukci v německém Schwandorfu a podle genomické plemenné hodnoty patří do špičky v Německu i Rakousku. Také MOR-198 Manitogen je zástupcem německého strakatého plemene – fleckvieh. Býk má nadprůměrné hodnocení vlastní plodnosti potomstva. Výrazně nad průměrem populace je vlastní plodnost býka. Manitogenovi je sedm let a aktuální hmotnost je 1200 kg. Plemenný býk plemene salers ZSA-184 Zuna se narodil v chovu Vladimíra Vaňouska v Javorné. Tříletý Zuna váží 900 kg a svými vlastnostmi se vyrovná intenzivním masným plemenům. Limousinský býk ZLM-263 Mats PP je geneticky bezrohý homozygot, je dvouletý a váží 900 kg, pochází z Německa.

Býk plemene aberdeen angus ZAI-152 Zappa váží 1000 kg, jsou mu necelé čtyři roky a typický pro něj je velmi hluboký hrudník.

Dalším předvedeným plemeníkem byl ZBM-284 Toranaga, výrazně osvalený šestiletý býk plemene belgické modrobílý s hmotností 1110 kg. Jeho inseminační dávky se prodávají také do Belgie i Nizozemska. Národní šampion plemene limousin z výstavy v Českých Budějovicích 2014 ZLM-397 Abidol se narodil v Německu a byl na stanici zakoupen za rekordních 10 500 eur. Geneticky bezrohý homozygot býk ZSI-805 Tuareg plemene masný simentál patří mezi deset býků s nejlepší plemennou hodnotou v Německu. Je mu šest let a váží 1130 kg. Plemeno charolais reprezentoval býk ZIT-193 Verdel P, tříletý býk je známý extrémně snadnými porody krav. Plemenný býk red angus ZAA-788 Saten má vynikající osvalení a velký tělesný rámec. Jeho hmotnost je 1190 kg a o jeho inseminační dávky je velký zájem i v Asii.

Býk plemene masný simentál ZSI 950 Godske se narodil v září 2011 v Dánsku

Býk aberdeen angus ZAI 152 Zappa je nejmladší býk tohoto plemene v černé barvě na inseminační stanici, narodil se 10. června 2013

Dvěma posledními předvedenými býky byli plemeníci masného simentála ZSI-951 Garfield P, pětiletý býk původem z Dánska, který je populární i v Německu. Na odchovně dosahoval rekordních přírůstků (2,45 kg) a jeho aktuální hmotnost je 1110 kg. Plemenice mají snadné porody a jeho telata velmi dobře rostou. Býk ZSI-950 Gotske má hmotnost 1230 kg, pochází také z Dánska a v českých chovech zajistí snadné telení.

Přednášky o chovu masného skotu

O úvod odpoledního semináře se postaral Ing. Jiří Burdych (VVS), který programem také provázel. O aktualitách v chovu masných plemen skotu přednášel ředitel Českého svazu chovatelů masného skotu Kamil Malát, DiS. Řekl mimo jiné, že k prvnímu importu masného plemene do ČSSR do

šlo v roce 1974 z Kanady, bylo přivezeno plemeno hereford (51 býků a 1053 jalovic) a do r. 1990 byli býci ostatních masných plemen využíváni pouze v inseminaci. Počátek organizovaného chovu masného skotu se datuje do roku 1990, kdy vznikl Český svaz chovatelů masného skotu. Základ chovu u nás daly importy zvířat z Francie, Velké Británie, Itálie, Kanady, Německa, Dánska či Maďarska.

Některá dojená stáda byla převedena do systému chovu krav bez tržní produkce mléka a využívalo se křížení s býky masných plemen. V současné době se u nás chová asi 200 000 krav masného skotu, v plemenných knihách a v kontrole užítivosti je jich 25 000. Chová se celkem 23 masných plemen, z toho je 12 hlavních: aberdeen angus, belgické modrobílý, blonde d'Aquitaine, galloway, gasconne, hereford, highland, charolais, limousin, masný simentál, piemontese a salers a od roku 2010 také jedenáct nových plemen, a to aubrac, shorthorn, texas longhorn, parthenaise, bazadaise, rouge des prés, vosgienne, bruna d'Andorra, wagyu, dexter a pinzgauer.

Zajištění reprodukce

Přednášku na téma plemenná práce a reprodukce v chovech masného skotu si připravil Ing. Jan Štráfelda, CSc., (Natural) a nastolil mimo jiné i otázku využití inseminace v chovu masných plemen skotu. Řekl, že inseminace je převodní pákou genetického a šlechtitelského pokroku a všechny chovy, které šlechtí a produkují plemenná zvířata

Ing. Jiří Burdych

řata, inseminují 10 až 60 % krav a více než polovinu jalovic. Položil si přitom otázku, zda je inseminace drahá? Jednoduchým propočtem potom uvedl, že v případě přirozené plemenitby ve stádě 100 krav se musí použít čtyři plemenní býci a každoročně jeden koupit (cena asi 80 000 Kč). V případě inseminace, kdy zabřezává asi polovina krav (cena inseminační dávky asi 200 Kč plus cena za práci inseminačního technika), a potom se býk použije na doskok (tedy zhruba dalších 40 000 Kč, polovina ceny býka), to podle přednášejícího znamená, že se inseminace vyplatí i v užitkových chovech.

Pokud jde o organizaci reprodukce v masném stádě, v lednu a únoru by se měly otelit jalovice, v březnu až dubnu krávy, v květnu přechází stádo na pastvu, kde je býk v přirozené plemenitbě asi do 15. června a po zbytek roku je mimo stádo. Je proto vhodné jalovice inseminovat. Jednak lépe zabřezávají, a jednak se mohou použít inseminační dávky býků se snadnými porody.

Ing. Štráfelda řekl, že průměrná cena inseminační dávky tzv. komerčních býků je 100–200 Kč a dávky určené pro šlechtění, resp. zvýšení genetického pokroku mají hodnotu 300–1500 Kč. Další část přednášky byla věnována šlechtění a kontrole užitkovosti masného skotu z hlediska průběhu porodů, růstu telat a hodnocení exteriéru. Pokud jde o tělesný rámec, je u býka důležitá malá hlava a hladká plec pro zajištění snadných porodů, pro čistokrevnou plemenitbu a pro křížení je důležité zejména osvalení zádě a hřbetu.

Výběr plemenných býků pro inseminaci závisí na bodovém ohodnocení exteriéru a nejlépe je vybírat plemenníky s hodnotami mezi 70–80 body, kteří jsou tedy průměrní a nadprůměrní. Mezi další kritéria patří po-

Kamil Malát, Dis.

hlavní výraz, snadnost porodů v přímém efektu (co nejvyšší), maternální efekt by měl být nad 100.

Největším přínosem pro stádo jsou krávy s vysokým maternálním efektem, jsou lepšími matkami, mají větší tělesný rámec, širší a delší pánev, a tedy i snadnější porody. Cílem by tedy měl být materiální efekt nad 110. Ing. Štráfelda uvedl, že jako matky pro užitkové chovy jsou ideální krávy středního tělesného rámce, dobře chodivé, se zdravými pevnými končetinami, dobrou ovladatelností a temperamentem. Osvalení stačí střední, ale musí mít výbornou mléčnost a veno s delšími struky – 10 kg mléka znamená 1 kg přírůstku telete.

Výběr plemene pro čistokrevnou plemenitbu se musí podřídit půdním a klimatickým podmínkám, kvalitě managementu, výživě krav zejména před otelením a ustájením. Plemenné chovy pro to, aby dosáhly vyšší ceny za svá zvířata, musí udělat víc a mívají vyšší náklady. Musí inseminovat, protože, jak dodal přednášející, inseminace znamená genetický pokrok a býk v přirozené plemenitbě zajišťuje březost.

MVDr. Lukáš Hlubek

Management stáda a zdraví zvířat

Praktický veterinární lékař MVDr. Lukáš Hlubek uzavřel blok přednášek shrnutím managementu stád masného skotu z pohledu zdraví zvířat. Uvedl, že v masných stádech orientovaných na produkci je preventivní složka veterinární péče zásadní, ale přitom má smysl ji provádět jen ve výborně organizovaných stádech.

Uvedl, že masný skot se chová pro tvorbu zisku a údržbu méně hodnotných pozemků.

Management zdraví stáda vyžaduje plánování, organizaci, řízení a kontrolu. V masných stádech orientovaných na produkci je zásadní preventivní složka veterinární péče. Nezbytné je rozpoznání kritických zdravotních bodů – diagnostika, dále nastavení metodiky preventivních opatření a zajištění finančních a technických prostředků k realizaci této metodiky. Velmi zásadní je načasování (roční období, věk zvířat, reprodukční fáze), dostatečná dostupnost personálu a hlavně dobrá komunikace a seriózní přístup všech zúčastněných (chovatel, veterinář,

Ing. Jan Štráfelda, CSc.

paznehtář, pracovník Svazu chovatelů masných plemen skotu, KVS, inseminační technik a další). Později se účinnost preventivních opatření musí zkontrolovat, včetně ekonomických dopadů.

Řízení masného stáda z hlediska zdravotní péče se rozděluje podle fáze mezidobí. První manipulace se stádem je v jarním období při vyhnání zvířat ze zimoviště na pastvu. Dooznačí se telata, vakcinují se, příp. odrohují, odčerví se stádo, upravují se paznehty.

V létě, 30 a více dní po ukončení připouštění, se diagnostikuje březost, selektují se jalové krávy, vybírají do zástavu býčci narození v lednu, probíhají povinné zdravotní zkoušky a upravují se paznehty. Při sehnání stáda z pastvy na zimoviště se vybírají do zástavu býčci narození v únoru a březnu, selektují se jalovice, vakcinují vysokobřezí krávy a stádo se odčerví.

U plemenného býka je nezbytná dokonalá péče o paznehty na jaře, v létě i v zimě, odčervuje se, vakcinuje a doplní se minerální látky a vitamíny, velký důraz se klade na správnou výživu býka, na jeho kondici.

V období telení se individuálně ošetřují krávy i telata, ta se označují, příp. se ošetří antikokcidiky a vakcinují.

Na závěr MVDr. Hlubek řekl, že pouze ve výborně organizovaném stádě má smysl provádět preventivní veterinární činnost. Bohužel, v současné době je takových jen 5–10 % stád masného skotu.

Nezbytné jsou velké investice do technologie pro manipulaci se zvířaty a do ustájení skotu, neboť snižují pracnost a zajistí vysokou produkci. Současným trendem jsou ale nízkonákladové provozy založené na čerpání dotací bez snahy o vysokou produkci.

Seminář probíhal v zasedací místnosti ČMSCH v Hradišku pod Medníkem

Alena Ježková